

PERŽVALGA.

„VI. Žinių“ N.278 yra parduotas „Kun. St. Stakelės raportas J. M. Vilniaus katalikų vyskupui“. Kun. Stakelė važinėjo po Vilniaus gubernijos parapijas, tardydamas lietuvių kalbą iš etnografiško atžvilgio. Jisai važinėjo 5 pavietuose (Vilniaus, Trakų, Lydos, Ašmenos ir Šventėnų) ir atlankė 35 parapijas ir 3 filijas. Pasirodo, kad lietuviškai kalbančiųjų parapijų yra mažuma tik šiose parapijose: Sudervos, Varnėnų, Serujų ir naujųjų Trakų, Rykantų, Karkaziškių, Žirmonų, Žiupronių, Uzbalių, Ašmenės, Trabų, Vijos, Dudų, Viešnevos, Zaberezės ir Gruzdovo-Oborsko. Kitose visose daugumas parapijų kalba grynai lietuviškai. „O tuo tarpu, — skaitome raporte, — dvasiškieji tų parapijų piemens, išskyrus Beniakonus, visai nemoka ir nesupranta vietinės lietuviškos kalbos, bažnyčiose ir susiėšime su žmonėmis vartoja išskirtinai vien lenkų kalbą“.

— Mums daugelis rimtai praneša ir sykiu klausia apie „Amerikos lietuvių seimą“, buk kun. Žilinsko užmanyta. Keistas dalykas. Pasklido gandas apie tą „seimą“ per laiškus, o tuotarpu spaudoje ikišiol neteko matyti. Jeigu vadinasi „lietuvių“ seimas, tai reikia suprasti, kad bus visų lietuviškų partijų ir draugysčių atstovų susivaziavimas, taigi — viešas, ir jį slapčia negalima susaukti, nes tai būtų tik seimo fikcija, ignoravimas visuomenės ir galų-gale — išistatymas ant juoko prieš savuosius ir svetimuosius.

— Amerikos lietuvių telegramai, siūsti Vilniun „lietuvių susivaziavimui“, truputį greičiau nuėjo, nekaip kad laivas būtų nuplaukęs, nes, kaip „V. Žin.“ praneša, pasiekė savo vietą į 2 savaites po išsiuntimui.

Isz Lietuvos.

Pilviškiai, Senapilės pav. Prasidėjus dabartiniam Lietuvos judėjimui nemenkai girdėt ir pas mus naujienų. Nekalbėsiu aš apie kitus bažnytkiemius ir miestelius, bet primisiu tik Pilviškius.

8 d. gruodžio 1905 m. čia tapo išdraskyta vietinė raštinė (kanceliarija) ir mokykla. Susirinkę vyrai per mišparą (tą dieną buvo šventė Panos šv.) pradėjo plėšyti knygas ir leisti ant vėjo. Nuo vietinio viršaičio (vaito) pareikalavo atiduoti lenciugą kaipo ženklą tarnystos, ką tas tuoj padarė. Potam sumušė paveikslus carų ir jo pakalikų, sugrudo ką tik rado prigulintį valdziai. Paskiaus nuvejo pas mokytoją: sumušė paveikslus ir pasakė, kad daugiau vaikų nemokytų maskoliškai. Popierių buvo pilna gatvė, nuo raštinių iki Pilvės tiltui.

Pasidarius tam trukšmuis kas-zin kas danešė esantiems Pilviškiuose kareiviams kurie stovėjo pas Štelertą (ant Jurkšų gatvės). Aficierius tuo davė paliepiamą balnot arklius ir rengtis į kovą su „maištininkais“. Šie greitai išpildė paliepiamą, šuoliu atlekė ties raštinė, bet veltui: darbas buvo veik užbaigtas, o kurie dar trusė, išvydę kareivius, pasiskubino bažnyčion. Teip kareiviai raiti pradėjo vyti juos iki bažnyčios durų, o švydę, kad keletas subėgo varpinyčion įsiveržė ten ir ką tik rado visiems užvežė „kančių“. Paskiaus puolėsi bažnyčion manydami sugausę „ciiclistus“, bet čia išėjo itin keistas dalykas: žmonės išgirdę, kad kareiviai apsiautė bažnyčią pradėjo rekti, kad kazokai kapoja žmones, kad teip bus kaip Kraziuose... Bažnyčioj esanti — ypatingai moters — labai išsigando ir pradėjo šaukti ne savu balsu: „Dievulėliau!“ „gelbėkite!“ ir

tam panašiai.

Kunigai, matydami išsigandusią minią, pradėjo raminti, kad nieko blogo nebus ir liepė verčiau poteriauti, nerėkauti ir negązdinti vienas kito. Potam kunigai nuvejo pas kareivius ir pasakė, kad jų pridermė — prižiūrėti manipolių ir-raštinę, bet ne bažnyčią. „Bažnyčios esame mes valdonai, taigi mes ir atsakysim!“ Teip nieko nemitę kareiviai išsinešė laukan iš šventoriaus. Nukentėti, sako, niekas nenukentėjo nuo kareivių, apart tulo Botisos (lietuvio) kuriam perkirtę ranką su kardu.

Po to išgastingo šventadienio visi pradėjo rašyti skundus pas viršininką ant kareivių: sako, mums žmogžudų ir latrų nereikia; mes maišto nekeliame, o tik jie (kareiviai). Teip užkelių dienų tapo jie atgal atšaukti iš Pilviškių.

Monopoliaus pas mus nėra: Susitarę pilviškietėiai nurašė pas viršininką, kad mums monopoliaus nereikia, atsiimkit jį! Ir tas atsiėmė: išvežė degtinę ir podraug „monopolčiką“. Aludės teip gi visos tapo uždarinėtos, nes žmonės nekišą ten nė nosies, o jei ką pamato einant, tai liepia neiti, o reikalė ir antausių duoda. Krautuves turės kasdieną uždarinėti nuo dvyliktos, o apie trečią atidaryti. Teiposgi socialistai po bausme uždraudė pardavinėti tabaką — vis kad valdziai neitų kišenin akėžės.

Zemsargius iškraustė iš Pilviškių Senapilėn, o kad juos nesumuštų įpykę žmonės, tai kareiviai lydėjo; liko tik vienas senis Naujalis, bet tas neturi jokio ženklė: vyrai nuveję pas jį ir radę kardą atėmė. Teipos gi nuvejo — ant stoties pas žandarą, atėmė ginklus ir 25 rublius turėjo užmokėti už seniaus atimtą nuo tulo vaikiną revolverį. Atėmė ir nuo visų stoties tarnų blekes ir arelius. Medinčiai (strielčiai) priversti buvo pats atiduoti

revolverius ir savo blekes nuometę, suminti purvynan. Kaip girdėt Gizuose (Vilkaviškio pav.) pats žemsargiai turėjo sulaužyti kardus ir aš... , ką tie iš baimės tuoj padarė.

Po nekurio laiko pasklido gandas, buk vietinis krautuvninkas Kačergis agituoja žmones prieš valdzią. Buvo danešta net viršininkui. Tas tuoj atpyskėjo ir su gauja policistų suėmė K. ir vedė lašton, bet pastarasis pasipriešino. Tada jį gerai apkulė, nuvilko. Bet čia atsitiko vėl ne ant laimės caro bernams. Visi žmonės susirinko pas viršininką ir reikalavo paleidimo. Viršininkas prašė 5 šimtus įkaitos, bet išgirdęs atsakymą, kad jis duosią už jį ir tukstantį, nes jis niekur nebėgs, tada jį paleido. Žmonių minia pagriebė jį, parnešė iki jo grinčiai neperstojančiai šaukdami „ura!“ Dabar Kačergius sveikas. J. Rimša kasnedėl sako „pamokslus“ susirinkusiems.

Mokečiai dar nemokėti. Vaitų kaimas turėjo varu užmokėti, nes viršininkas su kareiviais pribuvęs pas Narijauką reikalavo idant į 2 valandas užnokėtų. Kitur, sako, net galvijus užaraštavoja, bet tas paskalas turbūt eina nuo valdzios tarnų; kadangi niekas nepirks, tai ner ką ne arėštavoti. Šiaip naujasnio nėra; kaip bus — gal vėla pranešiu.

B. Pseudonimas.

Rokiškio miestelis (Ezerėnų apskr., Kauno gub.). Rokiškyje lapkričio 28 d. (gruodžio 11 d.) burelis iš 15 — 17 žmonių priėjo prie monopolio ir pareikalavo, kad jį uždarytų. Monopolį sergėjo du kareiviai. Monopolio uždaryti juodu nesutiko. Bet žmonės to reikalavo, ir kareiviai ėmė bėgti. Paskum, kada kareivių, draugėj su pabėgeliais, susitaisė išviso apie š šiolika, ir netoliesia susirinko jau didelė minia žmonių (buvo turgaus diena), kareiviai sustojo ir at-

sigręžę atgal, paleido iš visų šaudyklių tiesiai į žiurinėją ištolo žmonių minią. Ant vietos krito negyvi aštuoni žmonės, šešiolika sunkiai sužeista. Iš tos šešiolikos kai kurie bevežami ligonbutin pasimirė, kiti mirė jau nuvežti: gerai busią, jei išgytys keturi. Vienas žmogus, kaip sėdėjo ratuose važiuoti namo, taip ir liko negyvai peršautas su savo arkliu. Paskum subėgo daugiau kareivių (jų yra Rokiškyje 180) ir ėmė šaudyti iš visų pusių, tik jau nebe žmones, bet augštin.

Iš tų, kurie vijosi bėgančius kareivius, nė vieno nesužėdė. Sužeisti tik tai nekaltieji žmonės.

Rokiškio pristovas ir uredininkas abudu labai linksmu, neatsidžiaugia... Kas čia bus kaltas, gana aišku.

„Liet. Uk.“

Revoliucijos reikalai.

Jau daugelyj vietų pasipylė lietuvių kraujas. Rokiškyje užpuolant ant valdžios monopoliaus. Vilniuj ant demonstracijos, Kaune. Įvyksta permainingos pačių žmonių gyvenime. Valsčiai, mokyklos kitaip išrodo. Jie griaujami visai. Daugelyje valsčių įtaisyta savo valdžia. Pavartyta senoji, išrinkti nauji žmonės, neveizint į tuos įstatymus, kurie valdžios išleisti. Vienur reikalingas buvo tam tikras žmogus — „socialistas“, kuris padarytų tvarką ir pramintų taką, kitur patys žmonės, naudodamiesi išleistais atsišaukimais, daro tokias pat atmainas, bet abejodami siunčia surasti „sicilistą“, kuris pravestų taką.

Naujuose valsčiuose kitaip išrodo. Prie jo priguli visi — sodiečiai ir dvarininkai, lietuviai ir žydai. Mokesčiai imami nuo pasiturinčiųjų, paimta ir nuo kunigų. Raukydamiesi mokėjo jie pinigus, bet davė

naujojo valsčiaus kasą. Valsčiuose nepalikta nieko seno: mokytojai, caro paveikslai, antspaudai, herbai, viskas rusiškas išlėkė po velniais. Nauja viskas, savo žmonės veda reikalus, savo prigimtoj kalboj atliekama. Mokesčiai nebe mokami, į kariumenę nebereikia eiti. Navatnai kartais išrodydavo, metant laukan viršininkus. Jie pasirašydavo, jog atsisaką nuo vietos, jog išsikraustą. Kartais raštininkas zadėdavo priimti katalikų tikėjimą, kad tik ji paliktų savoj vietoj, bet tuščias darbas; perkrišto geriems norams netikėta, paimta savo žmogus.

Vyskupui, kunigams kairiems nepatiko monopolijų ardymas, nes tai kenkia valdžiai. Degtinė atnešdavo jai daug pelno, apkvailindavo žmones, ko ji taip labai troško. Pagaliaus buvo suvartota vieta nam dalykui monopolijų kasa: pinigai apverčiami revoliucijos reikalams.

Mūsų bajorai baimės apimti. Senovės muzikai jų niekinami atkunta. Dreba už savo nuosavybę; atydziai prisiklauso, ką pasakys socialistai: ar lieps plėšyti dvarus, ar degis, ar rubavos. Vaidmainingai išreiškia sąjaušmą, mat dreba, bet sulaukę pagalbą iš šalies tuoj parodys savo nagus.

Sujudinimas visur toks didelis, jog 4 pavietai Suvalkų gub. (visi lietuviškieji) pastatyti po karą metu. Diena po dienos to galima sulaukti Kauno ir Vilniaus gubernijose.

Labiau ir labiau kyla klausimas žmonių ir ginklų.

Be ginklų tikrai revoliucijiam darbe apsieiti negalima. Gali nebūti jų prie legališko, dabar valdžios leidžiamą darbo. Iš Lietuvos gana sunku jie gauti, policijos menki ir nedaug; atėmus juos, tai menka nauda; iš kariumenės — sunku prieti. Pasilieka gabenti iš užsienio. Dabar ir čia dalykas atsimainė paskuti-

niais laikais. Vokietijos, Belgijos fabrikai nespėja atlikti, reikia laukti užsakius padirbtį ir kaina ant visų ginklų Vokietijoj nuo naujų metų (1906) pakilo. Yra proga gauti pigiai šaudyklės kareiviškos. Nelengvos jos, gana sunkios, bet ant vietos pigiai gaunamos. Reikalinga gauti ne šimtai, bet tukstančiai. Tam reikalingi pinigai, be ginklų daug ko nuveikti negalima. —

Toliaus reikalingi yra žmonės. Krasai streikuojant ne visuomet galima išnešioti tam tikrus raštelius, reikia vaikščioti iš valsčiaus į valsčių, daryti tvarką, rodyti kelią. Kaip pirmiaus, per lenkmečius, žmonės vieni su baime kiti su džiaugsmu laukė ateinant „lenkų“ (teip vadino revoliucionierius), teip dabar laukia visi darbo žmonės su džiaugsmu ateinant „sicilistų“. Jiems vaikščiojant iš vietos į vietą reikia suteikti pramaitinimą. Lai šaukia revoliucijos priešai, kad nuo to einą riebyn žmonės, lai apkalba, juk jiems nerupi revoliucija, dargi priešingai, ir jieško visokių priekabių, kad užkenkti jų vardui nežinančių stovio žmonių akise... Atsitinka, kad tokie žmogų, kurs ateina į valsčių tvarkos daryti, apninka tamsuoliai, idant užmušti. Toki liudni atsitikimai buvo Kraziuose, Skaudviliuose ir kitose vietose.

Dabar prasimuša ir pereina į žmonių nuomones nauja pažiūra, apie naują valdžią. Senoji nustojo visko: niekas nebeklauso, nebepildo jos prisakymų. Užtat prisiklauso naujos valdžios prisakymų — klauso jos emisarų iš Vilniaus. Palengva tat eina, bet jau eina.

Senoji valdžia dar nori laikyties. Suvalkų gub. renka mokesčius kareiviai; eina nuo buto prie buto ir plėšia mantą. Reikalinga tam priešinties. Tam reikalinga teipogi ginklai. Yra didelis reikalas žmonių,

kurie varyti darbą galėtų. Amerikoj yra nemaž pasitraukusių dėlei politiškų priežasčių. Dabar galėtų drąsiai grįžti atgal ir veikti prieš valdžią: senieji nusidėjimai dovanoti, o už naujus negreitai nutvers. Galėtų grįžti pabėgusi nuo karo, nuo kariumenės, galėtų veikti ir kariauti prieš carą. Gal teipogi galėtų traukti ir kai kurie inteligentai, kurie daugiau padarytų namie, negu sėdėdami svetur siundytų žmones ant revoliucionierių.

Po senovės negal buti išduota rokunda dabar. Viena negalima garsinti skaitlių nupirktų ir nugabentų ginklų, negalima nurodyti skaitliaus veikiančių agentų, negalima nurodyti ir kitų išlaidų.

Aukautojų dalykas užsitikėti, ar ne. Bet už dolerį nebus nurodoma paslaptis; jos tik gali užkenkti. Rusijos caras veda prie bankruto. Reikia subrusti labiau, dėti daugiau spėkų. Netolimas laikas, kad turėsime Lietuvos respubliką; nereikės tuomet nė tiesiai kreipties prie caro, nė pykti, jog ignoroja Lietuvos kunigaikščio titulą. Revoliucijinis darbas, o ne legaliskas tegali tat užtikrinti, dėlto ir reikia eiti kuo greičiaus pagalbon.

27. XII. 05. J. Lizdeika.

Nutarimai

Kauno, Suvalkų ir Vilniaus gubernijos kalmo darbininkų ir valsėtonų susirinkimo, sukviesto Lietuvos Socjaldemokratų Partijos 23 lapkričio Vilniuje.

(Pabaiga.)

Kokią mes turime įtaisyti tvarką:

1. Valsčius.

Prie naujojo valsčiaus turi prisidėti visi valsčiaus gyventojai, vyrai ir moters, neskiariant tautos (lietuviai, žydai, lenkai, baltarusiai), tikėjimo ir turto (bežemiai, ūkininkai,

dvarininkai ir mažųjų miestelių miestelėnai).

Valsčiaus reikalais rūpinasi:

- visuotinas valsčiaus susirinkimas ir
- valsčiaus komitetas.

2. Visuotinas valsčiaus susirinkimas.

Svarbiausieji valsčiaus reikalai tariai yra susirinkime visų suaugusiųjų valsčiaus gyventojų.

Visuotinas susirinkimas:

- priima naują valsčiaus surėdymą;
- paskiria mokesčius valsčiaus reikalams ir nutaria, kam turi būti apversti surinktieji pinigai;
- nutaria įtaisyti valsčiaus miliciją atrėmimui visokių užpuolimų;
- rūpinasi sušelpiti pavargusius savo valsčiaus žmones (duoda jiems medžių iš valdžios miškų);
- priziūri ir taria visus svarbiausius valsčiaus ukio reikalus (kelius, valsčiaus triobas);
- visuotinas susirinkimas renka valsčiaus komitetą (kasierių skirium), raštininką ir mokytoją;
- renka revizijos komisiją.

Visuotinas susirinkimas tiesuotas susirinkus bent ketvirtai daliai visų suaugusiųjų valsčiaus gyventojų.

Visuotinas valsčiaus susirinkimas sušaukiamas valsčiaus komiteto arba pareikalavus penkioliktajai visų suaugusiųjų valsčiaus gyventojų daliai.

Rinkimai, turi būti daromi visuotiniu, tiesiu, lygiu ir slaptu balsavimu.

3. Valsčiaus komitetas.

Kasdieninius valsčiaus reikalus taria ir pildo valsčiaus komitetas.

Valsčiaus komitetas susideda: iš pirmininko, kasieriaus ir 3 atstovų nuo valsčiaus. Pirmininką pasiskiria pats valsčiaus komitetas.

Pirmininkas susineša valsčiaus reikaluose su kitais

valsčiais ir veda visuotinuosius susirinkimus.

Kasierius veda kasos knygas, priima ir duoda pagal komiteto ir visuotinojo susirinkimo nutarimą valsčiaus pinigų.

Didesnės valsčiaus pinigų sumos turi būti kelių komiteto narių rankose (sudėtinės kasos raktas).

Raštininkas atlieka visą rašomąjį darbą.

Kiti komiteto nariai pasidalina tarp savęs darbą (suzino valsčiaus miliciją, valsčiaus kelius, mokyklas, pinigų rinkimą, valsčiaus darbus ir kitus).

Valsčiaus komitetas:

- paduoda sumanymą apie naujus mokesčius reikalams, ir kaip juos suvartoti; jis taip pat paduoda sumanymą apie miliciją, pavargusiųjų valsčiaus gyventojų šelpimą ir naujųjų mokyklų mokslą.

Tie sumanymais (projektai) turi būti paduodami tarti visuotinamjam valsčiaus susirinkimui.

- Komitetas pildo visuotinojo valsčiaus susirinkimo nutarimus.
- Taria ir atlieka smulkesnius valsčiaus gyventojų reikalus.
- Priziūri ir veda valsčiaus mokyklas.

Svarbesnieji komitetui pavesti klausimai turi būti bendrai tariai komiteto. Nutarimų pildymas gali būti pavestas atskiriems komiteto nariams po viso komiteto priežura.

Komitetas renkasi bent kartą per nedėlią; jis yra tiesotas, jei susirenka didesnė pusė narių. Renkamas komitetas metams, bet visuomet gali būti atstatytas nuo vietos ir sudui už savo darbus atiduotas. Kasdieniniams valdžios reikalams atlikti turi būti kasdien valsčiuje po vieną komiteto narį.

Komiteto nariams turi būti paskirta visuotinojo susirinkimo alga.

4. Valsčiaus milicija.

Stojant į kovą su caro vyriausybe, reikalinga, kiek galima, visiems ginkluoties. Be to reikia taisyti nuolatinę sągybę, milicija vadinama, apsigynimui nuo visokių užpuolimų ir žmonių skriaudėjų. Visa valsčiaus milicija dalinasi į būrelius pagal apygardas. Kiekvienos apygardos milicijai valsčiaus komitetas paskiria perdėtinį. Milicija saugoja savo apygardą ir reikale eina pagalbon savo kaimynams. Visa valsčiaus milicija turi būti mokinama, tvarkoma ir vedama milicijonierių komiteto, kuris susideda iš apygardų perdėtinių ir vieno nario iš valsčiaus komiteto (tą narį paskiria pats valsčiaus komitetas). Kuomet prisieina vesti į darbą visą miliciją, milicijonierių komiteto nariai paskiria iš savo tarpo vieną vadą ir jam atiduoda per visą susirėmimo laiką visą valią.

Milicijonierių komitetas tepildo tik valsčiaus komiteto arba visuotinojo valsčiaus susirinkimo nusprendimus ir už savo darbus prieš juos teatsako.

Milicijonieriai turi būti apginkluoti, kur galima, šaudyklėmis ar bent revolveriais.

Reikia stengtis, kad milicijonierių ginklai būtų vienodi (vienodos sistemos).

Milicijonieriai privalo mokyties ginklų vartoti po priežiūrą savo perdėtinių. Tam tikslui reikalinga kiek galima, dažniau rinkties viso valsčiaus milicijonieriams mokyties. Be to reikalinga mokyties skyriumi kiekvienos apygardos milicijonieriams. Ginklai ir patronai milicijonieriams turi būti perkami iš valsčiaus pinigų.

5. Revizijos komisija.

Valsčiaus komiteto darbų priežiūrai visuotinas valsčiaus surinkimas renka revizijos komisiją iš 5 žmonių. Revizijos komisija peržiūri komiteto darbus bent kartą per 2 mėnesius ir paskui praneša apie savo

darbą visuotinamjam valsčiaus susirinkimui.

Prasikaltusius komiteto narius komisija turi tiesą skusti arba sudui arba visuotinamjam valsčiaus susirinkimui.

6. Sudas.

Visokiems nesutarimams ir skriaudoms išaiškinti ir paskirti prasikaltusiems baudsmes visuotinas valsčiaus susirinkimas renka iš savo tarpo valsčiaus sudą.

Sudas taria apie apskųstųjų kaltbę pagal savo sąžinės lėpimo ir žmonių papročių.

Sudo nariai už savo darbus teatsako tik prieš visuotinąjį valsčiaus susirinkimą.

7. Trečiųjų sudas.

Kuomet susispyrusieji nepadorėtų eiti į valsčiaus teismą, patariame jiems trečiųjų teismą. Tegul kiekviena pusė paskiria nuo savęs po vieną, jai tinkamą, žmogų, tuodu, tarp savęs susitarę, tegul paskiria tretį ir tegul tie trys ištikimi žmonės ištiria susigijusiųjų kaltbę ir paskiria bausmę.

8. Mokykla.

Vaikų mokymo priežiūrą ir paties mokslo sutaisymą pagal vietinių žmonių reikalavimo visuotinas valsčiaus susirinkimas paveda valsčiaus komitetui, į kurį tuomet įeina ir mokytojai.

Valsčiaus komitetas rūpinasi įkurti valsčiuje tiek mokyklų, kad visi valsčiaus vaikai, berniukai ir mergaitės, galėtų bent pradėjamąjį mokslą įgyti. Mokslas turi būti sietiškasis ir dykai duodamas. Beturčiams turi būti suteikiama pašalpa knygomis ir kitokiais mokslui reikalingais daiktais. Visos mokyklos ir mokytojai turi būti užlaikomi iš valsčiaus pinigų.

Mažesnės tautos gauna mokykloms pinigų pagal savo skaitliaus.

Universitetas Vilniuje.

„Vilniaus Zinios“ padavė deklaraciją ir atsišaukimą tam tikros kuopos, kuri neseniai pakėlė Vilniuje klausimą apie atnaujinimą Vilniuje universiteto. Perspausdiname tai, kaip vieną iš svarbesniųjų, dar šien dien ne svarbiausių — Lietuvos reikalų.

Deklaracija.

Mēs, apačioje pasirašiusieji, imame ant savęs iniciatyvą sutverti „Liuoso universiteto Vilniuje įsteigimo draugiją“ su mokslo išguldymu lietuvių, lenkų, rusų ir kitų tautų kalbomis, kad duoti galėjimą išguldyti mokslą visokių tautų mokytiems.

Sutvėrus „Draugiją“ su rezidencija Vilniuje sušauksime visuotiną sąnarių susirinkimą išdirbti draugijai įstatymus ir išrinkti valdybą.

Apačioje pasirašiusieji apsiimame visomis spėkomis ir visokiais keliais ginti reikalą įsteigimo Vilniuje liuso universiteto ir neišsiskirstyti, kol tas užmanymas neįvyks.

Ši deklaracija yra rašyta lietuvių ir lenkų kalbomis ir po ja pasirašome:

Kun. Kan. Maciulevičius, dr., R.-katalikų akademijos profesorius Peterburge.

Kun. Dambrauskas, Dva siškos akademijos profesorius Peterburge.

Kun. Kazimieras Jaunis, Peterburgo R.-katalikų akademijos profesorius, dr. filologijos ir šv. Teologijos Magistras.

J. Baudouin de Courtenay, filosofijos ir kalbžinystės daktaras, Peterburgo universiteto profesorius Krokavos akademijos sąnarys.

Juozas Ziemackis, Klinikos kunigš. Elenos Instituto chirurgijos profesorius ir vyriausias Pokrovskos gailastingųjų seserų daktaras Peterburge.

Jonas Ptašickis, matematikos daktaras, Peterburgo universiteto profesorius, Krokavos akademijos korespondentas.

Petras Vileišis, kelių ir tiltų inžinierius, „Vilniaus Žinių“ redaktorius ir leidejas.

Feliksas Zavadzkiš, pusiausavininkas firmos „Juozas Zavadzkiš“ Vilniuje, „Kuryer'o Litewski'o“ leidejas.

Antanas Medekša, iš Suronto, zemvaldys-dvarininkas.

Jonas Jabloskiš, Vilniaus miesto gyventojas, filologijos kandidatas.

Dr. Mykolas Burchardt Vilniuje.

Jonas Svanski's Vilniuje.

Atsišaukimas.

Reikalingumas įsteigti Vilniuje universitetą, kad atkasti iš griuvusių šio kultūros centrą, prie kurio Lietuva turi nuo seniai tiesas, yra dienos klausimu.

„Liuoso universiteto įsteigimo Vilniuje draugijos“ iniciatoriai jaučia savo pareigą kreiptis į visus mūsų gyventojus, neskiriant tautos ir tikėjimo, o teip-pat į laikraščių redakcijas, kad paremtų moraliskai iniciatorių spėkas ir rinktų aukas Vilniaus universiteto įsteigimui ir duotų didesnį garsą apie šią bendrą akciją, kuri turi būti intelektualiskų spėkų darbu.

Kviečiame tvėrti kuopas Vilniaus universiteto įsteigimo parėmimui kiekvienoje vietoje, kur plaka Lietuvos ir lenko širdis. Šitos kuopelės su laiku turi vienyti į sanjungą, kuri turi būti gaivinama bendrais darbais nuvargintos Lietuvos pakėlimui, kurios jaunuomenė priversta jieskoti mokslo tolymubse kraštuose, kurie skiriasi kalba ir kultūra.

Broliai Lietuviai ir Lenkai! Eikime ranka į ranką. Semkime mokslą, vienykimės tarp tautinėje dirvoje vardan bendrų ir kultūros reikalų.

Iniciatoriai.

Ar mēs šelpiame partijas, ar revoliuciją?

Nuolatos sakom: aukaukim revoliucijos reikalams, šelpkim revoliuciją ir jeigu surinktos ankos tapo nusiūtos ne tai partijai, apie kurią mēs mislijom, tai šaukiam: „Nuskriaudė šitą partiją, nuskriaudė!“... Pirma dras Šliupas rašė „Vienybė“, kad „varpiečiai“ buvę „nuskriausti“, o dabar Pittsburgo Gedimino D-stė kalba apie L. Socijaldemokratų Partijos „nuskriaudimą“ („V. L.“ N. 4 —)

Išrodo, kad aukos renkamos tik partijų reikalams, o ne revoliucijos. Turime aiškiausią darodymą, kad ne teip yra; tik atsimykime, kad kol Lietuvoje nebuvo revoliucijos, tol nieks nė nesvajoję apie rinkimą aukų šelpimui revoliucijos.

Toliaus, kalba apie partijas, kurios prirengė revoliuciją. Revoliucija buvo rengiama nuo seniai, bet prirengėjų nieks nešelpė; todėl ir dabar nereikia kalbėti apie šelpimą partijų už senesnius jų revoliucijinius darbus. Revoliuciją šelpiame šiandieninę, tikrą įvykusią revoliuciją. Dabar yra šelpiama tik revoliucionierių partija, o ne socijaldemokratų, arba demokratų. Abelnai yra matoma, kad revoliucija Lietuvoje yra varoma po vadovystę Lietuvos Socijaldemokratų Partijos (Suprantama, kalbu tik apie lietuvių politiką; nors Lietuvoje yra ir svetimtaučių revoliucionierių partijų, pvz. — zydu „Bundas“ — bet mēs jų nešelpiam, dėlto čia nė ne kalbu apie jas). Ir aukas daugiausiai siunčia tai partijai. Tas tai ir duoda progą revoliucijos ir socijalizmo priešams, skelbti, kad aukos, sudėtos lietuvių „tautiečių“, ar katalikų, arba kitokių nesocijalistų, o siunčiamos Socijaldemokratams, esą, eina ne Lietuvos arba „tėvynės reikalų“ naudai, o

tik, girdi, platinimui socijalizmo. O socijalizmas — anot jų — nieko bendro neturi su tautyste; da aršiau: socijalistams arba socijaldemokratams, esą, rupi tik socijalizmas, o ne revoliucija (teip sako tuli „tautiečiai“) ir ne „tėvynės reikalai“ ir laisvė (teip sako kunigai, — žr. šių metų „Žvaigždė“).

Apie tokius bepamatinius gerkliavimus ir aiškius melus — itin baurius visuomenės suvadziojimus — čia nėra vietos plačiau rašyti. Reikia priminti tiems ponams, kad jie apsikentę paimtų socijaldemokratų atsišaukimus, „manifestus“, nutarimus ir nesibiaurėtų perskaityti: pamatys, kad ten reikalaujama ne socijalizmo, bet demokratizmo; tas reiškia, kad šitoji revoliucija, tariant jos pasekmės, tai ne galutinis socijalistų tikslas; per ją tik nori įvykdyti demokratišką respubliką, o jau paskui eiti prie savojo principo — socijalizmo. Tuliems karštuoliams socijalistams tas gali ir nepatikti, bet tiktai „karštuoliams“....

Revoliucija nors viską greitai perverčia, bet ji ir turi rubėzius; joje teipgi matyt pėdas evoliucijos (norėčia sakyti: revoliucija yra tai paskubinta evoliucija). Iš monarchiskai-despotiško surėdymo neperšoksi į socijalistišką draugiją. Šita revoliucija Maskolijoje ir teip padarys, — tas matoma, — rodos, negirdėtą istorijos šuolį, kad iš monarchiskai-despotiško surėdymo nuves, gal nė nepasiilsėjus, — į demokratišką respubliką.

Bet prie savo uždavinio. Partijos, kaip matyt, neapverčia ant savo reikalų pinigų revoliucijai paskirtų. Paimkim, L.S.D.P. šimet mažiau išleido knygelių apie socijalizmą, ne kaip pernai, o pernai nieks jai nesuntė „aukų revoliucijos reikalams“; šimet gi dar jos sąnarių įmokėjimas dikėiai padidėjo, — ką galima persiliudyti iš pakvitavojimų

„D. Balse”. Na, ar mūs aukos siūtos L.S.D. Partijai platinama socializmas, ar remia revoliuciją, kurios tikslas — nuversti carą nuo sosto ir įvesti demokratišką respubliką ir tiesą Lietuvos nepriklausomybės? Antra, ar ta revoliucija „tėvynės reikalams” nenaudinga, kad prieš ją teip tuli patrijotai burnija, ypatingai katalikų „vadovai”? Paaiškinkite, meldžiami, kas tie „tėvynės reikalai”, kuriems renkat aukas, jūs, kurie niekinat revoliuciją ir revoliucijos mierius? Juk aukaudami žmonės pirmiausiai nori žinoti, kokiam tikslui tos jų aukos bus sunaudotos.

Iš savo pusės tariu. „Tėvynės reikalų” yra daugybė. O šiandien tie visi reikalai suėina į vieną kupetą. Tą kupetą caro valdžia nori išdraskyt. Bet revoliucionieriai neprileidžia ir caro valdžiai gana kas-kart vis tolyn ir tolyn stačiai į skradžias. Kiek revoliucionieriai nuveja tolyn caro valdžią, tiek ramieji žmonės gali pradėti judėti „tėvynės reikalus”. „Tėvynės Reikalai” tai revoliucija.

J. Baltrušaitis.

In lietuviszkąjā kunigija.

„Lietuvių Laikraštis”, organas lietuviškos dvasiškijos, išleidžiamas Peterburge, nr. 50 1905 m. pranešė savo lūmos sąnariams, kad krikščionių demokratų atstovai tapo iššvilpti ir išvyti iš posėdžio susivaišavusių mėn. lapkričio atstovų Lietuvos Vilniuje, ir kad tame susivaišavime nutarta kovoti už autonomišką Lietuvą, kovoti su dvasiškija lenkinančia lietuvius. . . . Įdomi ta kova su šiandieninės bažnyčios tvarka: bent žada ji boikotavimu apsireikšti?”

Linksmas, bet po draug ir labai liudna žinia. Linksmas

lietuviškiems bedieviams Amerikoje, liudna Lietuvos dvasiškijai. Kas galėjo tikėti, kad kunigų atstovai su paniekimu taps išvyti iš lietuviškojo areopago, kuriame kunigų balsas, turbūt, nebeskambės daugiaus. Istorikas turės daug darbo, norėdamas surasti tikrą priežastį to apsireikšimo. Tame pat numeryje kun. J. Tilvytis iš Krinčino, straipsnyje „Nesibarkim”, štai vėl ką rašo: „Bedieviai, bedieviai! bene per daug tiktai ir ar teisingai mes (kunigai) įtuzome ant bedievių”.

Iš užvardijimo straipsnio ir privestų žodžių matyt, kad mus kunigai pradeda guodoti bedievius, pradeda pripažinti jiems tiesą gyvenimo ir Lietuvoje, kaip pripažino Amerikoje. Ačiū kun. Tilvyčiui, ant naujų metų turime iš ko pasilinksminti, tik bedieviai privalo rupintis, kaip jam atsimekėti už gerą žinią, už gerą širdį, už pripažinimą bedieviams liaudinės tiesos. Kaip bedievis kunigas, kurio pratėviai Lietuvoje garbino ugnį, ženklą meilės žinau gerai, kad ginčai mano apie dieviškumą lietuviško Perkuno, arba žydiškai-krikščioniško Jehovos neužgandėdys kunigų, kad bedieviai boikotuos jų bažnyčias Lietuvoje, kaip tai menagerius „L. Laikraščio” mano, ir kad jie ant naujų metų nepriims jokių dovanų nuo bedievių vienok nors per „Lietuvą” drįstų siūsti tuos žodžius meilės, kuriuos atsimindami, ir man pasimirus gal pasistengs atgauti praloštą vietą ir garbę lietuviškame areopage. Esmi bedieviu, o vienok atjaučiu negirdėtą Lietuvoje pažeminimą kunigų, atjaučiu dievmylių sandraugų konfuziją ir suprantu gėdą, kokia patiko atstovus lietuviškos dvasiškijos Vilniuje. Bet trokšdamas apsaugoti ją nuo didesnės nelaimės ateityje ir pagelbėti išsiliuosuti iš užtrauktų ant Lietuvos Rymo vortink-

lių per susipačiamą Jagailos su Jadvyga, nuoširdžiai veliju, kad lietuviška dvasiškija nors šiandien gerai apsvarstytų žodžius Piaus X, enciklikoje išreikštus, ir liautųsi kimšti mūsų tautą, ištroškusią liuosybės į bedugnį „Jėzaus draugų” maišą, už ką ir gyvenantiems bedieviams Amerikoje prisieis gėdytis. Jaučiu privalumą perspėti teologus Peterburge, kad jie ne platintų Lietuvoje jokių insinuacijų ant bedievių, rašdami, kad jie boikotuos bažnyčias. Bedievių nereikalauja bažnyčių, tik kunigai, ir jie gali viens kitą boikotuoti, arba boikotas gali įvykti iš pusės uoliai ganomų avelių dėl begėdiškos enciklikos ir ganytojų mokslo, kerštą gimdančio, už ką kunigai gali, kaip Prancuzijoje, pakliuti į šaltas rankas dievo Borėjo (bedieviškos mienios, kurios nė popiežius, nė kunigai nebuvote užtarėjais). Mat Prancuzijos revoliucija kunigų ir popiežiaus dar nepamokino. Jūs brukote į smegenis savo avelių „dievą Jėzų” kasdien gemantį ne biedniokų tvartuose, tik popiežiaus palociuose, ir norite, kad jos amžinai guldytų savo galvas apgynimui kraujagėrių: popiežiaus ir caro reikalų. Ne atstovai liaudės boikotuos jos bažnyčias, tik vargdieniai supratę jus politiką. Taigi pasiskubinkit prašalinti priežastį pikto — pasiskubinkit nuplaut purvus nuo jūsų kaktų, kuriais likote apdrabstyti. Skubinkitė sumegzti pertrauktą tautišką ryšį. O tą vis nuveiksite, viešai atsiskirdami nuo popiežiaus, kurs verčia jus ginti reikalus suorganizuotų gaujų žmogždžių. Matote, kad visi lietuviai sukilo prieš carą ir jo „činauninkus”, o popiežius sako: kad jie yra dievo pastatyti, ir jų turime klausyti, lengdami galvas!

Broliai sandraugai! Nelai kas straipsnius rašinėti apie bedievius, arba dievus išgany-

tojus valandoje, kada kiekvienas krauju privalo iškovoti tėvynei leisvę. Išsiliuosavę, vesime ginčus broliškoje tvarkoje. Šiandien pirm viso turite išsiki vinklioti iš pastatytos jums dy lemos: ar klausysite popiežiaus ir ginsite carą su jo kraujagėrių gauja, ar skelbsite dar neišmaneliams, kad popiežius yra geriausiu Lietuvos „Tėvu” ir jo turime klausyti? Čia nieko neveikdami, prisidengę Jėzaus draugų politika, akys išmanančių liksite arba aklais bernais popiežiaus, o caro oprėninkais, arba tėvais Lietuvos ir apginėjais jos liuosybės. Ty ledami, neišsigelbesite iš tos dylemos ir nenusiplausite nuo purvų. Pakol dar negrėšia jums didesnis pavojus, griebkitės vienintelio įrankio išsigelbėjimo nuo amžinos negubės. Perkirkite ryšį su romišku despotu!!! Aš patariu šiaip padaryti. Kiekvienas kunigas lai parašo laišką į savo vyskupą, reikalaujamas, idant jis, vardan visų viešai apskelbtų, kad popiežiaus viešpatavimas Lietuvoje jau pasibaigė ir jo enciklikos neturi ir neturės jokios vertės. O jeigu vyskupai nenorėtų to padaryti, tai reikalaukit nuo liaudės atstovų, idant išgamas kuogreičiausiai atskirtų nuo lietuviško kuno. Toks pasielgimas nuplaus nuo veido kunigijos visas nevalybes ir ji taps geriausiu ramsčiu revoliucijos ir suriš tvirtai mokintojus dros ir meilės su tauta, kuri seniausiose gadynėse negarbino savo bažnyčiose jokių svetimų pramanytų statbų, tik palaikė ant aukuro ugnį, idant širdys vieny neužšaltų dėl kitų. Eikime pėdomis mūsų Krivių, o ne popiežių!

Kun. V. Dembskis.

„Vienybės” redakcija telephonas (PEOPLE'S telephone) 7145.

Isz Didz. Britanijos.

Glasgow'o „S.D.“ k-pos vyriausybė.

Laiko N.27 Glasgow'o „Sviesos Draugystės“ kuopos „Vyriausybė“ bara K. R-s už atsišaukimą, tilpusį 24 „Laiko“. Ten buvo nurodyta, koki laikraščiai gali atnešti gero draugystei, o koki blogo ir apie mierius „Sviesos D-tės“, su kuriais Glasgowo kuopa labai nesutinka. „Laiko N.27“ tos kuopos vyriausybė kalba, kad K. R-s „netik ką veda skaitytojus į paklydimą, bet teipgi skaudžiai užgauna mūsų kuopą“. Matyt iš to, kad vyriausybė neužkenčia tokių sąnarių, kurie skaito svietiškus raštus ir aukauja revoliucijos reikalams, tie yra paklydę, — ir ta vyriausybė bijo, kad kitas nekaltas aveles į „paklydimą“ veda. Ir negalima žinot, dėl kokios priezasties Glasgowo vyriausybė teip labai bijo socialdemokratų? Vyriausybė sako, kad „Š D-tė“ neprivalo sekti Socialdemokratų arba Tėv. Myl. D. pėdomis... Matyt, vyriausybė nenor, kad „Š. D.“ būtų darbininkiška. Matyt, kad Glasgowo kuopos vyriausybė rišasi su kapitalistų partijoms kaip demokratai, respublikonai, ar klerikalai. Glasgowo kuopos vyriausybė daro visai caro valdžią toj kuopoj. Nesutink ne tik tos pačios kuopos sąnariai su vyriausybės nuomonėmis, bet ir kitos kuopos.

Toliaus vyriausybė sako, kad toks laikraštis turi būti kuopą priimtas, kurį daugumas sąnarių skaityt nori. Tai gi 3 d. gruodžio buvo Glasgowo kuopos susirinkimas, kur pribuvo 20 sąnarių, dar truko 12-kos. Buvo pakeltas klausimas, kokius dar reik išsirašyti laikraščius? Vieni manė, kad „Kovą“, kiti gi „Žvaigždę“, — tai buvo varžytinės. Teip viens iš viršininkų, J. Solis, pasakė, kad „Kovą“ parašė „Darbininkų Balsui“ ir

„Vienybei Lietuvninkų“. Pasakui Dr. J. Bagdonas, kuopos pirmsėdis, paaiškino į susirinkimą, kad „Vienybė“ labai daug talpinanti neteisingų žinių ir per daug rašanti ant kunigų. Tai buvo nutarta „Vienybė“ atmet (jos ateina 3 egz.), o parrašyt „Vilniaus Žinias“. Bet daug sąnarių tam buvo priešingi ir to padaryt negalėjo. Ant „Kovos“ buvo 9 balsai iš susirinkusių, o 11 ant „Žvaigždės“, kuri tapo ir išrašyta.

Ot, tai gali pamatyti kiekviens „Vienybės“ skaitytojas, kokia yra teisybė tos vyriausybės. Galima tiesiog sakyti, kad jeigu but buvę visi sąnariai ant to susirinkimo, tai didesnė pusė norėjo „Kovos“, o ne „Žvaigždės“. Dėlto gi, broliai, pažikim mes ir barzduotus mūsų skriaudėjus kirpikus, ne tik tuos, kurie nusiskutę lupas! Galime rasti daug tokių su barzdom, kurie priešingi mums. Taigi rupinkimės, broliai lietuviai visos Didžiosios Britanijos, ir darykim, kaip mes išmanom ir nepasitikėkim ant mūsų inteligentų. Kokias tik mes tversim draugystes, tai vis remkim ant socialdemokratų partijos, nes tik tai ji teisingai uztaria mūsų darbininkų reikalus ir įeško darbininkų išganymo. Tverkim Socialdemokratų Partijos kuopas ir šelpkim tą partiją, nes ji viena veda į kovą už nepriklausomą Lietuvą ir demokratišką respubliką. Ponai nekas per kovotojai, jie tik prie šampano kovoja... Pažikim tuos neteisingus darbininkus ant tautiškos dirvos, pažikim ir barzduotus kirpikus! K. R-s.

Lietuviškas advokatas

Tamas Butkevicius iš Nanticoke, Pa. Pabaigęs universitetą atidarė ofisus šiose vietose: 43 Coal Exchange Wilkes-Barre, Pa. ir 3 Keyston Bldg Nanticoke, Pa. Lietuviai katrie turėsit kokį reikalą, kreipkitės pas savo tautietį Tamą Butkevicių.

Politiszkos žinios.

Maskolija. „Raudonasis Nedėldienis“ (12 d. sausio) visoj Maskolijoj perėjo ramiau, ne kaip buvo galima tikėtis. Revoliucionieriai paprastai ne apvaikščioja savo sukaktuvių, kuomet reikia ruošti prie savo darbo — aukilimo, kurį ne galima iš anksto paskirti ant tos ir tos dienos. Nebuvo pagabi valanda, dėlto ta diena praėjo nepaminėta. Vienok judėjimas tą dieną, kaip visada, nebuvo sumenkėjęs. Iš Kaukazo valdžia gavo žinią, kad ten 4 miestai sukilėlių rankose. Trys miestai: Batum, Gori ir Poti yra portiniai miestai prie Juodųjų marių. Maskvoje suėmė kelias naujas dirbtuves bombų. Daug revoliucionierių ir redaktorių areštuota. Tabu, kad areštavo ir „Rus“ redaktorių Svoriną, žinomą ikišiol konservatorių. Kaliniai baisiai užlaikomi, teip kad daugelis net žudosi. Taigi dabar yra daug ir lietuvių kankintinių, kuriems reikia pašelpos iki pavasariui, kuomet valdžia žada sušaukt dumą ir tik tada atšalīt karės tiesas, dabar sto viučias visoj Rusijoj. Tokia mat caro malonė.

Iš Vladivostoko praneša, kad ten laikomi kareiviai visi su kilo prieš savo valdonus, dėlto, kad negražina jų namon. Valdžia negražina, nes žino, kad jie sugrįžę bus revoliucionieriais.

Anglijoj eina rinkimai. Liberalai visur ima viršų. Mieste Belfart, Irliandijoj, unijonistai (konservatoriai), kurie ilgus metus turėjo valdžią, net pakėlė peštynes, pamatę, kad nacjonalistų liberalų atstovas gavo daugiau balsų. Buvo kruvinas mušis. Daug areštuota.

Tarybos Vokietijos su Prancuzija dėl Marocco neužilgo bus pabaigtos ramiu budu, kaip daugelis sprendžia. Prancuzija ir Ispa-

nija turėsianti išimtiną apsaugą Marocco sienų, idant neįvežtų ginklų. Marocco žemė, tur but, liks visoms šalims lygiai prieinama.

Isz Amerikos.

Kunigas norėjo apgauti dėdę Semą. Protestantų kunigas George G. Ware, rektorius baznyčios Leads'e, S. D., liko apkaltintas už suokalbi, per kurį jis norėjo apgauti Suvienytas Valstijas neteisingai prisisivinant 20,000 akų žemės Nebraskoje, Hooper pavietoj. Jis samdęs senus atsitarnavusius kareivius, kuriems mokėdavęs už reikalingus jam dokumentus po \$50. Bauda už tai bus 2 metai kalėjimo ir iki \$10,000 štriuopos. Apkaltinamojo advokatai apeliuoja.

Kasyklos — kapinės. Poteau, Ind. 14 angliakasių palydėjo gyvastį per eksplozija, atsitikusią kasykloje Witteville, N 4. Tris levonus ištraukė, o kitų negali išimti per gazus, kurių pilna kasykla.

Didina policiją. Chicago, Ill., miesto taryba nutarė padidinti policijos personalą ant tukstančio policistų dėl to, esą, kad geriau apsaugotų nuo besiplatinančių tenai galvažudycių ir plėšimų.

2 centai už 1 mylią. Columbus, O. — Senatas pervarė bilą, pagal kurią geležinkelių kompanijos turės imti po 2 centu nuo mylios.

Išvaikyti linčiuotojai. Chattanooga, Tenn. — Minia susidedanti iš 3—4,000 žmonių norėjo įsilaužti kalėjimą ir pagriebti į savo rankas muriną (negrą), kaltinamą už užpuolimą ant baltos mergaitės, bet milicija išvaikė minią.

Pennypacker'is ir teroristai. Monongahela, Pa. Buk ta-

pės atidengtas suokalbį ant gyvasties Pennsylvanijos gubernatoriaus Pennypekerio ir Ohio gubernatoriaus Pattison, ir dėlto busi sąreštuota kelios dešimtys svetimų, kuriuos nužvelgia prigulint prie anarchistų organizacijos.

Užsigrudo
bažnyčioje.

Philadelphia, Pa. Afrikonų baptistų bažnyčioje pradėjus rodytis menkam gaisrui, žmonės šoko bėgti laukan ir užsigrudo ar užsimušė 17 negrų, daugiausiai moterų ir per 50 smarkiai sužeistų.

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

Newark, N. J. Sausio 7 d. Tėvynės Myl. D-tės kuopa sušaukė visuotiną visų lietuvių draugysčių, kuopų bei pavienių susirinkimą reikale šelpimo revoliucijos. Susirinkime dalyvavo visų Newarko lietuvių draugysčių ir kuopų delegatai ir iš tarpo tų delegatų tapo išrinkta centrališkas komitetas dėl priėmimo ir rinkimo aukų. Tasai kom. priims ir rinks aukas ant toliaus, o surinktas siųs stačiai į Rev. fondą be jokių tarpininkysčių (dabartinį Rev. Šelp. Kom. pripažįsta nelegališku dėl visiems žinomų priežasčių). Įnešimai buvo, kad visus pinigus siųsti Liet. Soc.-Dem. Partijai. Viena ypata ėmė girti demokratų partiją, kad toji daugiau veikianti revoliucijos labui,—bet neparodė ką kur nuveikė,—užminė ir apie Darbin. Balso partiją, bet susirinkusieji atsakė, jogei tokios partijos kovojančios nė Lietuvoje nė Rusijoje nėra, tik visi žinom apie Liet. Soc.-Dem. P. Ant galo dėl išvengimo vaidų tapo nutarta dalį aukas pusiai, t. y.: pusę L.S.D. Partijai ir pusę L.D. Partijai. Jau išsiųsta po 100 rublių abiejoms (\$105,00) partijoms, ant atstovų rankų — Lizdeikos ir Sau-

niaus. Trumpam laike siųsime daugiau. Apie platesnį darbą mūsų miesto komiteto rev. reikale bus pranešta plačiau.

Draugas.

Paterson, N. J. Lietuvių čia diktas burelis, tautiškas susipratimas miegojo lyg šiol, bet dabar žmonės bunda, blāvosi, dairosi aplinkui, ir pradeda matyt, kokiame padėjime mūsų tautą. Gruodžio 30 d. Paterson'o lietuvių (ne kokia draugystė, ar kuopa, bet visuomenė, kas yra stebėtina) parengė balių su lošimu komedijos „Laisvas lietuviškas kaimelis“, pelnas nuo kurio skiriamas revoliucijai. Autoriai tos komedijos — pats rengėjas balius. Tas perstatymas neišlaiko jokios kritikos žiurint ar iš tos ar kitos pusės, ir todėl nekritikuodamas nurodysiu Paterson'iečiams, kad yra daug lengvesnių ir dailiai — literatiškų veikalėlių kuriuos galima daug lengviau atlošti ir daug didesnį įspūdį padaryt ant žiurėtojų. Po lošimui lošikai padainavo tautišką dainelę. Kaip lošimas teip ir dainelė patiko publikai, ką parodė ilgas rankų plojimas. Tas balius, kaip girdėjau davė net \$75,80 gryno pelno. Pini-gus nutarė siųst L. Soc.-Dem. Part. per „V. L.“ redystę.

Tad matote Paterson'iečiai, kad pirmutinis pasistengimas atneša labai ant tautiškos dirvos. Todėl nenuleiskite rankas, dirbkite visi išvien, kaip dirbote, — seni ir jauni, merginos ir vaikinai ir bobelės su diedukais, — vienu žodžiu — visi be jokio skirtumo. Nes ir mūsų tėvynėj Lietuvoje eina į kovą už liuosybę seni ir jauni, merginos ir vaikinai; jie lieja kraują, mės uors dėkim aukas jų pašelpai — revoliucijai.

Gulbinas.

Waterbury, Conn. Gruodžio 31 d. 1906 m. sušaukėm visuotiną lietuvių susirinkimą

dėl apkalbėjimo reikalų revoliucijos Lietuvoje. J. S. Pruselaitis paaškino trumpai apie Lietuvos praeitį, apie numetimą baudžiavos ir apie dabartinę revoliuciją, dėl kurios ir tas susirinkimas tapo sušauktas. Potam išsirinkom susirinkimo pirmsėdį p. J. Tareilą. Svarstėme apie rinkimą aukų pašelpai revoliucionierių. Atrodom už naudingą išrinkti iš vietinių 12 vyrų į komitetą iš kurių vienas turi but kasierius su 100 dol. kaucijos. Kasierium liko išrinktas K. Krauckas. Raštininku J. Žemantaukas; o kiti išrinkti sekanti: V. Navickas, P. Bagušaukas. Anupr. Antanavyčius, J. S. Pruselaitis, V. Bendleris, A. Žilinskas, A. Bagdanavyčius, J. Juozupaitis, J. Varnaitis, J. Rubas. Tiems 12 vyrų nutarta pavesti visas darbas ir tvarka vardan visų Waterbury'o lietuvių reikaluose rinkimo aukų.

Toliaus prasidėjo svarstymai katrai partijai siųsti aukas, ir iš to prasidėjo diskusijos. J. Žemantaukas, kad neturėjo po ranka darodymų kame demokratams atsizymejo dabartinę revoliuciją, todėl jis pavadino demokratams kunų iš kurio vėliaus užgimė Liet. S. D. P. užtai esą demokratams priguli pirmybė. J. Pruselaitis aiškino, kad L. S. D. P. sąnariai teip — pat buvo tas pats demokratų kunas ir jiems lygiai priguli pirmybė kaip ir demokratams ir jie persiskyrė todėl tik, kad vieni užstojo išdidesnės dalies buržuazų reikalus, antri proletarijato t. y. žemiausios klesos žmonių. Todėl buržuazai pasivadino savę demokratais, antrieji — socialdemokratais. Diskusijas kėlė netik pp. J. Ž., J. P., bet ir kiti įsikiš, ir tokiu būdu nusitęsė gana ilgai, bet be jokių užgailių iš ko susirinkusieji turėjo progą maž daug susipažinti kaip viena, teip lygiai ir antra partijoms.

Kad ant susirinkimo visokių pažvalgų žmonių buvo, todėl nutarėm siųsti pusiau L.S.D.P. per J. O. Širvydą, ir Dr. Šliupui. Dr. Šliupui nutarėm pusę siųsti su tuo mieriu, kad Dr. Šl. prizadėjo gautas aukas dar pusiau skirti, t. y. pusę demokratams ir pusę socialdemokratams.

Waterb. vietinio rev. šelp. kom. sąnarys. *J.S. Pruselaitis.*

Plymouth, Pa. Vietinis teologijos daktaras, mūsų kunigas Vizgirda, pereitą nedėlią, 28 sansio, atšaukė savo teologišką iškeikimą, užleistą ant Baigio, 21 sansio. Mat išgirdęs mūsų dvasiškas tėvelis, kad Baigis rengiasi pakviesti jį į sudą pasiteisinti, atšaukė. „Pereitą nedėlę, sako, aš nesakiau, kad Baigis bedievis, aš teip sakiau tik apie Paukštį. Aš prie Baigio nieko neturiu, jis gali gyventi kaip nori. Tik „Vienybė“ teip padarė“. Pirmutinis popiezius kitados užsigynė tris kartus, tai kodėl teologijos daktaras negal užsiginti bent vieną kartą? Vienok iš to nebrėkiškai — melagingo atšaukimo didelė dauguma parapijonų pasipiktino: pasijuokė išėję iš bažnyčios.

Pasipiktinęs.

Cleveland, O. Sausio 7 d. kun. Plaušinaitis per pamokslą labai išbarė socialistus, kad subuntavo žmones Lietuvoje ir eina apsiginklavę su peiliais ir revolveriais prieš Rusų valdžią. Girdi kas Dievo širdyje neturi, tai tam niekad nieko neužtenka, ir eina plėsti svetimą turta, išplėšę esą prageria, ant paleistuvysčių apverčia. Dar nepasiganėdina, girdi, tie socialistai iš caro manifesto; caras gana daug gero žmonėms padaręs, davė laisvę tikėjimui raštui, susirinkimams. O dar cicilistai, girdi, kas — zin ko nori iškariauti ale žiurėsime ką iškariaus. Girdi, jie nori visus

sulygiti, lygiais padaryti, ale to niekados nesulauks, — na, girdi, kad visi žmonės turėtų po milijoną dolerių, na, kas iš to būtų? Vis būtų mažai. Turi būti ant sviesto turtingų ir biednų, ba taip yra nuo Dievo įstatyta, ir negali niekas sulygiti. Daug jis visko priposmavo tas caro ir kapitalizmo užtarytojas!

Grinorius.

New Britain, Conn. 34ta kuopa S. L. A. 7 d. sausio turėjo savo metinį susirinkimą baigiantės mitingui P. J. Girdauckas užmanė paaukauti \$10,00 revoliucijos reikalams iš kuopos. Po ilgų ginčų diduma balsų tapo pripažinta pasiūsti kaip visuomenės išrinktam tautiškam revoliucijos komitetui kasieriui Dr J. Šliupui, kuriam ir pasiūnčiau.

34 kuopos kasierius

Stasys Kriaučiūnas.

Newark, N. J. Čia susitvėrė Rev. Šel. Komitetas iš atstovų visų suvienytų draugysčių ir kuopų surinktas aukas tiesiog siunčiame į Rev. fondą. Jau išsiuntėme Soc.-Demokratų Partijai į Londoną \$52,50, ir Demokratų Partijai teipgi \$52,50 į Prusus.

Kom. Sąnarys.

Waterbury, Conn. Sausio 8-tą 1906 m. Rinkimas C. Rev. Šelp. Kom. Waterbury vietinis rev. šelp. kom. ant savo susirinkimo atrado už reikalingą rinkti bepartijišką centr. rev. šelp. kom. Amer. į kurį perstatom sekančias ypatas. Kun. J. Žilinską pirm-sėdžiu, J. Ilgandą raštinininku, Dr. J. Želvieneį izdininku, F. Matulaitį ir J. J. Paukštį pata-rėjais. Rašt. *J. Žemaitis.*

Chicago, Ill. Gruodžio 17 d. 1905 m. Dievo Apveizdos bažnyčios parapijinė salė at-sibuvo viešas lietuvių susirinkimas reikalui šelpimo Lietuvoje revoliucijos, našlių ir naš-laičių, kovojusių už laisvę. Susirinkimą atidarė p. J. Varkala. Dr. V. Kudirkos Giesmininkų D-stė padainavo „Marselietę“. Kalbėjo pp. Eismontas, Gugis; J. Bagzdziūnas, J. Petrošiūnas, S. Marcinkevyčius. A. Kabašinskiutė ir Zimantas deklamavo eiles.

Aukų šiame susirinkime buvo surinkta 20 dol. 14 c. ir gauta nuo p. Bagdziūno už paveikslus 45c. Iš viso 20 dol. 59c.

Priegtam paduodame svarbesnę ištrauką iš laiško, kurį Chicagos Centr. Rev. Komitetas nusiuntė Lietuvos partijoms 18 d. gruodžio 1905 m.:

Draugai: Kilus nesusipratimams ir begėdiškiems vaidams tarp Amer. Centr. Kom. Šelp. Rev. Lietuvoje sąnarių, kas netik suparalizavo plaukimą aukų, bet tarp lietuviškos visuomenės įsikerėjo didelis neuzsitikėjimas kaip renkantiems teip ir priimantiems aukas, — mes naujai išrinktas Centrališk. Komitetas Šelpimui Revoliucijos Lietuvoje gyvuojantis Chicagoje, dėl nuoseklesnio darbavimosi suvienytomis spēkomis kovoje už laisvę, meldžiame išrinkti atskirą komitetą susidedanti iš atstovų abiejų partijų („Balsiečių ir Varpiečių“) dėl priėmimo aukų nuo Amerikos lietuvių ir netrukus apie tai drauge su savo antraš-čiu dėl siuntimo aukų meldžiame mums pranešti pagal žemiaus paduotą antrašą. Su broliškais sveikinimais pasilie-kame Centr. Kom. Šelp. Rev. Chicagoje.

Iki 7-tai dienai Sausio 1906 m. pas kasierių, St. Marcinkevičių, surinktų aukų atsiranda: \$197.26.

Dr. A. I. Graičūnas,
Sėkr. Centr. Rev. Kom. Chic.

Lietuvos Katalikų Demokratų Partija.

Visas skirtumas Lietuvos mokyklų bus įžiurimas tikrai iš tautystės atžvilgio: Kiekviena tauta Lietuvoje gyvenanti turės tiesą gauti, pagal savo skaitlingumą, iš visuomenės izdo pinigų savoms mokykloms steigti. Lietuvos Socijaldemokratų Partija jau seniai tą padėjimą formulavo aiškioje, ne dvilypinėje prasmėje. (Pirmaisiai bene „manifeste“). Ir Lietuvių Demokratų Partija kiek teko pasergėt tą pat pri-pažįsta. Tik Lietuv. Kat. Dem. Partija, suprantamas dalykas, norėtų matyti lietuviškai-katalikiškas mokyklas visoj Lietuvoje; ji vietoj *cerkvių* mokyklų, kurias nori panaikyti — norėtų įsteigti visur *bažnytnes*. Apie vertę arba blėdį tokių mokyklų daugelis žino ir čia to nekludysime.

Verta atkreipti atydą į tos mūsų naujosios partijos reikalavimus. Jie teip skamba: viskas lietuviškai, lietuviškai ir lietuviškai, na — ir viskas katalikiškai. Lietuviškai mokytis, lietuviškai kalbėt, lietuviškai rašyt... Be abejonės — ir vargti ir badą kęsti — lietuviškai ir vienkart katalikiškai, — tai reiš-kia, kad viskas turi but lietuvių klerikalų rankose... Mūsų klerikalai (pasivadinę Lietuv. Kat. Dem. Partija) ir demokratatai užmeta socijaldemokratams, kad jų idėja (socijalizmas) nieko bendro neturįs su tautyste. Klerikalai vienok, po priedangą lietuvių tautystės, taikosi įskverbti į lietuviškas mokyklas savo idėją — katalikystę, kuri teipgi nieko bendro su tautyste neturi. Socijaldemokratatai lietuviams reikalauja lietuviškų mokyklų, bet nereikalauja, kad jose būtų mokina ma socijalistiškoje dvasioje... Pradedamoji mokykla turi but liuosa nuo visokių tendencijų; joje turi but lavinami, priren-giami tikrai geri piliečiai, drau-

gijos sąnariai. Politikai mokykloje neturi buti vietos. Katalikystė reiškia ne vien katalikų tikyba, bet tankiausiai klerikalizmą, t. y. svietiskąją kunigų valdžią, — tas tai yra politika, kuriai mokykloje negali but vietos.

Dar apie revoliucijoniškumą L.K.D.P. reikalavimų.

L.K.D.P., kaip matėm reikalauja lietuviškai-katalikiškų mokyklų. Partija stato tuos reikalavimus, kada jau *dviem dienom pirmiau* — butent — gruodžio 5 d. — Vilniaus general-gubernatorius išleido paliepimą Vilniaus mokslo apskričio globėjui: 1) Reikia tuojau įvesti lietuvių kalbą į pradedamąsias mokyklas. 2) Lietuvių kalbą galima išgulditi per visą vaikų mokymo-si laiką. 3) Tuojau leisti į pradedamąsias ir dvikleses mokyklas mokytojus-lietuvius, be atžvilgio į jų tikyba, o rusams — mokytojams parupinti kitur vietas arba duot pašelpą iš valdzios pinigų. 4) Leisti lietuviams stoti į Panevėžio mokytojų seminariją¹⁾.

Taigi kunigų (svarbiausie-jei) reikalavimai ne tik ne revoliucijoniški, bet tiesiok bevaisiai ir juokingi, nes kada jau valdzia davė, tai jie tada reikalauja: tegul mums tą duoda, ką jau davė!

Kai-kurių dalykų jau gautų pereitą pavasari reikalavo L. Dem. Partija. L.K.D. Partija jau vėlybam rudenyj pasirodė tokiais „geltonsnapias politikais“...

Beje, jie teipgi, kaip matyt „Zvaigzdeje“ reikalauja Lietuvos autonomijos; nors ten pat užgina, kad ji ne teip greit įvyks. Tik „Žv.“ 3 num. randame straipsnį; „Autonomija, ne revoliucija“, kur „geras ir dagi paveizdingas kunigas —

¹⁾ Tie keturi punktai turi but t u o j a u išpildyti, tik Kauno gubernijoje. Bet ner abejonės, kad einant revoliucijai valdzia dar svarbesnius dalykuos nusileis...

patrijotas" — kaip ji pavadino redakcija, tvirtina, jog dabar gyvuojant revoliucijai esą galime pareikalavus gauti autonomiją; po revoliucijai, girdi, rusai politikai tik iš mūsų pasijuoks.

(Da bus)

Iš moterų judėjimo ir gyvenimo.

(KRONIKA).

¶ *Motors Maskvos revoliucijoje.* — „Daily Telegraph“ korespondentas, kurs buvo Maskvoje per paskutinį ginkluotą darbininkų sukilimą (kurs tęsėsi beveik visą savaitę iki 7 sausio š. m.), aprašo dideliai drąsų moterų elgimąsi. Darbininkų ir geležinkelinių tarnų pačios, tarnaitės, visokios pardavinėtojos ir tt. kaipoje telegrafų stulpus, ardė kur reikėjo parkanus, daužė tramvajų vagonus ir padėjo statyti barikadas. Kitos stovėjo prie telefonų, davinėdamos revoliucionieriams žinias apie kareivių judėjimus ir pasikilėjimus. Kuomet valdžia uždarė telefonus, tada moters pradėjo naikinti telefonų vietas, kad valdžia negalėtų tarp savęs susišinoti.

¶ *Finlandijos moters prieš balsavimo.* — Finlandijos senato paskirta komisija rinkimo tiesoms ištirti pripažino reikalingą įvesti visuotino rinkimo tiesą vyrams ir moterims, pabaičius 21 metus savo amžiaus.

¶ *Motors — žurnalistės.* — „Figaro“ praneša įdomias žinias apie besidauginantį paskutiniais metais skaičių moterų, užsiimančių laikraštijos darbu Europoje ir Amerikoje. Visai nedaug jų yra tikta Prancūzijoje; kituosegi Europos kraštuose, — anot „Figaro“ — pradeda net ištikrųjų grėsti toje inteligentiškojo darbo apyrbėje „tvirtaijai lyčiai“. Paskutinis pranešimas vienok

nera patvirtinamas paties dienraščio privestomis skaitlinėmis. Anglijoje dabar suskaito iš viso tik 600 moterų, gyvenančių iš literatiško darbo.

Amerikoje — 2,193. Vokietijoje — 1,200 (1895 m. buvo tik 410). Trys ir pusė procento viso šito skaičiaus rašo apie užsienio politiką; 4 ir pusė proc. — naminės uktvėrstės klausimuose; 5 proc. užsiima istorija; 7½ proc. — mados; 8½ — gautos mokslais; 10 proc. — dailės kritika; 10 proc. — pedagogija; 18½ — politiška ekonomija ir 27 procentai — dailiaja literatūra.

Uždarbis vokiškų laikraštinių (žurnalistų) maišosi tarp tukstančių ir 6 tukstančių frankų per metus. Amerioknių uždarbis daug didesnis. Žinoma Amerikoje žurnalistė Mary Booth, „Harper's Bazar“ redaktorė, gauna 40 tukstančių frankų!

Gera proga angliakasiams.

Prez. Mitchellio liga primena tai ir yra persergėjimu apsileidusiems.

Prez. J. Mitchell, mainierių vadas, aną savaitę apsirgo nuo persidirbimo ir turėjo užsidauryti namieje ant kelių dienų. Tuojaus pakilo baimė, kad jis gali teip įsisirgti, kad jis negalės toliaus teip garbiai vadovauti unijoj.

Tas užvedė mainieriams ant minties gerą proga, kurią jie trojtija. Jei prezidentas Mitchellis negalėtų vesti uniją, tai būtų nepataisoma bledis mainių darbininkams, nes joks vadas neturėjo didesnės ant jų įtekmės, joks vadas negalėjo teip gerai suorganizuoti, joks vadas teip išmintingai jų nevedė ar gavo tokias pergales su jais.

Jei jis būtų nepajiegęs ilgiau būti prezidentu, tai mainieriatų distriktų, kurie teip buvo ištikėję į jo galybę, kad jie

liovėsi priderančiai drutinę savo uniją, dabar pamatys klaidą, kurią jie padarė.

Prez. Mitch. persergėjo kietosios anglies darbininkus, sąkydams po kelis sykius savo prakalbose, kad jis neilgai bus prie unijos ir jis norėjo, kad jie sudrutintų savo organizaciją. Gal jis prijautė savo ligą. Vis tiek paklausė jo patarimo, ir unija dabar stipri.

O kaip yra su unija kituose distriktuose? Daugelyje iš jų patikėjo ant prez. Mitchellio galybės, ir jei jis ilgiau negalėtų vadovauti, jie pasijustų ištikrųjų esą labai silpni. To tai prez. Mitchell ir nori apsaugot. Jo troškimas yra padaryti uniją tobulia, ir juo greičiau tas išsipildys, juo geriau bus jam eaip ir visiems mainių darbininkams prigulintiems prie unijos. Tada jie po ilgų rūpesčių, po tovieninio sunkaus darbo, kurį jis pašventė per ilgus metus unijai, jis norėtų atsitraukti į gerai užtarnautą pasilį, jis galės tą padaryti su užsiganėdinimu iš žinios, kad unija yra tobuli, kad visi mainių darbininkai yra jos sąnariais ir kad jos atėtis yra apsaugota.

Nauji rasztai.

Prusijos Lietuvių Dainos.

Surinko ir pridėdamas anas per Rezą, Nesselmann'ą, Dr. Sauervein'ą bei kitus rinktas arba sutaisytas dainas išleido savo paties kasta Vilius Kalvaitis. Tilžeje 1905.

Atspaudė E. Jagomastas. Pustl. 408.

Ukiškasis Kalendorius aut metų 1906. Tilžeje. Kaštu „Lietuvos“.

Kalendorius, kaip kalendorius. Apysakutės, skaitymeliai, iš visur surinkti, teipgi neblogi. Bet kam reikėjo vartoti tą

žargoną: „ant metų“ ir „šitas metas“? (Turėtų but: „metams“, „šitie metai“).

Katalikiško laikraščio žvaigždės Kalendorius metams 1906. Shenandoah, Pa.

Pirmasis kalendorius tiks visiems lietuviams, nors jis skiriamas Lietuvos ukininkams. Šitasgi, sulyg savo raštų, skiriamas Amerikos lietuviams, bet sulyg tų raštų tendencija — tik katalikams. Klerikalizmas čia prasimuša ypatingai kun. J. Žebrio straipsnyje, „Mėginimas lietuviškos parapijos su demokratiškais pamatais“, kur nurodo kad Waterbury, Conn., „demokratiška“ parapija buvo kunigo prispaudėja, ir griuvo. Iš to jau reikia suprasti, kad lietuviškos parapijos turi būti su „monarchiškais“ pamatais, jei nori laikytis.

Lietuvos Ukininkas. Laikraštis skiriamas Lietuvos darbo žmonėms. Eina iš Vilniaus vieną kartą per savaitę. Metai I N 1. 1905 m. gruodžio 1 (14) dieną.

Isz visur.

Ryme, laike pamaldų bažnyčioje St. Agata di Pulia, šaliniam bažnyčios name truko bomba. Visi bažnyčios langai išbyrėjo, o sienos suskirdo. Bažnyčioje pasidarė baisus triukšmas. Daug žmonių sužeista. 9 ypatas areštavo, užmesdami joms dalyvavimą pasikėsyme.

Peterburge į Michailovską manežių kasdieną atveda igulos kareivių, o ten jiems suopų pagelba įkalba, kad reikalinga šaudyti į „maištininkus“ kad reikia pildyti valdžios paliepmus ir įsakymus, kad valdžia trokšta savo žmonėms geror ir tt. Podraug su tuo pertikrina kareivius, kad jau dabar antru syk prisaikina visą kariumenę.

Inkvepimo dvasia.

Kambarėlin savo užsivėręs,
Dumoj, mislyj, darbe pasivėręs,
(Dar nevalgęs nieko visą dieną,
Bet jam toks dalykas ne rūjiena),
Turi rankoj plunksną—dūt' nemyli,
Visą laiką rašo, veikia, tyli.
Tai eiles jis rašo—lieti ima,
Gavęs dvasios įkvėpimą,—
Lietuvys.

Omenėj jo sukas įvairumai,
Atsiranda, dygsta nesmagumai:
Tai jie žuva, nyksta, tai vėl auga,
Tai kankina, vargin, tai suraugia....
—„Ei, manai, lietuvis snaut nemoka—
O kariaina, šviečias, priekin šoka?...
Ei, jis girtas karčiamoje puikiai rauna,
Kad girtesnį pasigauna—
Kaip gaidys!”—

—„Netiesa, ei suvis! niekai mintys:
Ne čionai juk vieta tokioms pintis.
Ar nežinom mušių su kryziokais,
Ar tai bočių riaušių su burliokais?...
Lietuvys lyg grybą rove lenką—
(Visados turėj' mat vertę menką
Bailakojis lenkas). Tai gi suvis,
Kaip tai rodos, mūs lietuvis—
Ner veplys!”—

—„Netiesa ir tas!”—kita surinka
Dumalokė *) šiauša, priešgininka:
—„Lietuviai kariavo, siūpnus pėrė,
Kad' ne svarais galę savo svėrė;
Jie tuomet mylėjos, nešpiegavo,
Nešnairavo zučiai brolio savo...
Kame meilė vieši, tenai galė,—
Ten raudonis, o ne balė
Bun' kvieslys!”—

—„Dar gadynė virto jau kitokia:
Vienas kitą kumščioms daužo, smogia....
Pavydums, nemeilė, nedorybės,
Girtuoklystės, tvirka, nevalybės....
Fanatizmas, pinklės, sunykimas,
Nupuolims, baugštumas, nus'minimas....
Labas žuvo, dingo, apipliko....
Ei, tik vargas mums beliko—
Priedraugys!”—

Po našta tų minčių mūs poetas
Susijudina tai vėl būn' lėtas....

*) Dumalokė—duma. Dumalokas—dumojantis dalykas, dumų vieta, dumininkas, įsiduminęs dalykas, minčių indas, duma vyriškos lyties. 6 slg.: vilkalokas—nepilnas vilkas, pusvilkis; vilka(2)-iokas). J. V.

Oi, ar vargšas žmogus silpnutėlis,
Gal papust prieš vėją—nesivėlęs?—
Žmogus veltas, vėtyts, apsitęsęs,
Apsikūlęs, da gi—apsirašęs,
Murus gal sugriaut ir pastatyti,
Ar ką bausti, ar mokyti,—
Jo klausys!—

Toksai žmogus šiaurio nesibijo:—
(Mat įveltas, drutas—kits jo bijo),
Vakarų „prusokų” jis net'boja,
Nė pietų klumbokų neguodoja.
Kad įveltų taps ir mūs lietuvis,
Neatbos tų niekų ir jis suvis,
Kas patsai nupuolė ir jį puldė,
Į kapus draugo jį guldė
It žaltys!

Nepražus tėvynė, kad nezuvo!
Lietuva teip bus, kokia ir buvo:
Gema vislab' naujas labas liejas,
Mokslas aug', šviesa tamsybėj' ekliejas.
Kas tik gyvas bruzda čia ir dirba,
Vislab' taiso, lipdo, dabin'—virba,
Tartum bitės spiečių savo rengia,
Vislab' lopo, kamšo, dengia,—
Avily!

Kraugeriai tėverk' šuns ašaromis,
Kad išplešt nestengė velniškomis
Kanabėkomis, laukan iš krutinės,
Mūsų gyvio dvasios paskutinės!
Už šuns darbus šunio saiks juos laukia....
O juk žinoms daiktas kaip šuo kaukia,
Kad augātyn po beržu kas patraukia—
Kaip jis cypia ir kaip staugia
Niekdarys!

Mūs poetas šila karšdiuot ima,
Gauna naują dvasią, įkvėpimą.
—„Stot visiems į kovą prieš sauvalę!”—
Tarė jis:—kovoti, kas kiek gali!
Užu šalį, laisvę, kalbą, šneką!
Lai tyronų kraujas tyška, teka!
Lai jau galą gauna, lai sudžiuna!
Lai jau niekad nebebuna
Kraugerys!”—

Jonas Viškoška.

Gerblami mūsų korespondentai malonės rašyti korespondencijas kaip galint trumpiau, nes negali viskas patilpti laikraštyje. Prie tam reikia atsiminti, kad berašant neįsibriauti neteisinga žinia.

Prie progos paminėsim, kad aukautojų vardus reikia rašyti visados skyrium.

Lietuviu tauta

senoveje ir szilandien.

Parašė J. Sliupas, M. D.

TOMAS ANTRAS.

(Tassa.)

kurios sienos buvo pasilikę nepalytėtos, išskyrus priešakinę, beje altorinę dalį. Dėlei labai didelio platumo šito trobėsio, kurs stambeldystos laikuose nebuvo uždengtas iš augšto, vidurys jo, perdirbant į bažnyčią, tapo perdalintas trimis eilėmis massyviškų stiebų arba pilorių, ant kurių, per lubas pertrauktų, rėmėsi abipusiai nuošlioduas stogas. Kampuose stuko sojo keturi bokšteliai, ir dar trys ant paties kraiko. Iš šonų bažnyčios buvo įtaisytos, pertvarais atidalintos vietos, koplytėlės, ir visokios priedirbos su atskirais altoriais; o didysis altorius stovėjo ten, kur pirmai kurenosi negestanti ugnis Perkuno. Papuošimas bažnyčios neatsižymėjo daildariškumu; bet visur blizgėjo nulieti iš brangių metalų kandelabrai ir visoki stovinti ar kabanti žibintuvai. Apitamsa šitoje bažnyčioje ir monotoniškas giedojimas psalmų darė melancholišką įspūdį. Umai priedirboje šv. Jono prašvito nuo užžibintų ant jo altoriaus žvakių ir aplink jį kimšosi žmonės, iki šiam laik veik neuztėmyti milžiniškame trobėsyje. Čion kunigas ėmė laikyti mišparus, ir jo balsą veikiai pamainė giesmininkų choras, kurį po tam užglušino muzika, tirškinama ant viršutinės galerijos. Trubos, trimytos, bugnai, milžiniški katilai išdavė smarkius balsus; jie iš palengvo ėjo silpnyn ir pagalios susiliejo su gsažiu vyrišku giedojimu „Gloria Patri et Filio“. Matomai, toks budas dievmaldystos buvo taikinamas ant to, kad padaryti įspūdį ant jausmų žmonių, kurie neseniai buvo pametę stambeldystę, ir ištikrųjų, prie pirmų garsų šito giedojimo, žmonės krito ant žemės. O kada užgiedojo „Magnificat“, atsiliepė keturi varpai, kabanti priešakinuose languose bažnyčios.

Kyburgas po tam aprašo naktinę puotą, parengtą ant garbės paslų per atstovą Mantvydą, jo vasarinėje buveinėje, Lukiškių priemiestyje. Puota prasidėjo nuo muzikos ir dainavimų, ir laikoma buvo erdvioje grindioje, apšviestoj vaškinėmis žvakėmis, už didelio apskritaus stalo. Kiekvienas sėdėjo, kaip norėjo, kada gi rate buvo visi lygūs.

Anot Kyburgo, kaip miestą, taip ir priemiesčiuose buvo seniaus stambeldžių šventvietės, kartais akmeninės, pašvestos visokiems dievam; o dabar ant jų vietos iš didesnės dalies pastatydintos krikščionių bažnyčios. Tarp kitų Antakalnio priemiestyje buvo šventas elkas, pašvestas visiems dievams, ir medinė šventvietė. Už š to primiečio buvo didelė giria, kurioj išmėtyti buvo žvėrinčiai Vilniaus bajorų, ir jų namai dėl medžionės laiko, aplenkti tuinu.

Kada gi dienoj šv. Jono Krikštytojo Lietuviai iš senovės amžių tur šventę kainą ir Gudams, vadinamą Rasa, o pas Gudus Kupala, tai paslai vakare, lydimi savo palydovo, Ottokaro, užsėdę ant žirgų išjojo į užmiestę į susiedijos tarpkalnes ir klonyus, kur toji tautos šventė buvo keliama. Čion jie pamatė daugybę šalošių, šėtrų ir bekurenamų ugnių; šnektos žmonių, dainavimai, šokiai, garsas muzikališkų instrumentų, gėrimai, linksmumas čion viešpatavo. Toliaus tarp kalnyų viename

labai dailiame klonyje liepsnojo didelis malkų laužas, aplink kurį tai vaikštinėjo tai sėdėjo ant velėnos, uždengtos kaurais, žmonės augštesnės luomos, vyrai atskiriam nuo moterių. Nekurie valgė prie žemų stalų, kiti klausėsi dainavimo senių; tarnai su vaškiniais duliais žibino. Ant dviejų tolesnių kalnelių pamainais lošė trukšminga muzika, o aplinkui ant kalniukų degė smalinės bačkos ir dervėtos malkos.

Kyburgas labai giria padėjimą miesto; jis labai gerai yra apdrutintas, o kalnai, tarpkalniai ir gilios daubos suteikia progą laimingo užpuolimo ant apgulančiųjų neprietelių; giriose lengvu pasistengti gyventojams prymiesčių atsitikus užpuolimui. Vokietys patvirtina, kad ne sapnas apie geležinį vilką suteikė Gediminui manstį įsteigti čion savo sostapylę. bet vi gadumas vietos ir beesą jau čion sodžiai su Perkuno šventvietė. Tuos sodžius jis pavertė į miestą, paskirdamas Rusinams tulą jo dalį, Vokičius ir Lenkus taip gi patalpindamas atskiriam nuo Lietuvių. Visų miesto gyventojų skaitlius dabar siekė iki 25.000, o garnizonas iki 6.000. Savo pasargose apie vyriausias tautas šalies, beje Lietuvius ir Prusus, Kyburgas giria labiaus Lietuvius, kuriuos jis rašo esant augalotais, tamsiaplaukiais, padoriais ir labai pagabiais karės dalykuose; Rusinai gi, anot jo, yra žemesnio stuomens, rudaplaukiai, ir šiaip nesimpatiški. Rusų moters negražios ir priegtan' dargo savę bjauriais galvos apdarais; o Lietuvaitės ir pačios gražios, ir galvas dengia su puike; kaimų gi merginos vaikščioja su palaidais, gražiais ir dailiai sušukuotais plaukais. Bet už tai Lietuvaitės yra laisvesnio budo, o Rusinės yra aukštai laikomos; Lietuviai darbštūs, bet tundus naminiame apsiėjime, mėgsta tvirtus gėrimus bei puotas, todėl menkiaus turtingi už Rusus. Dvaruose Lietuviškų kunigaikščių ir jų diplomatijoje vartojosi kalba, ir raštai jų kancelia:ijose vedami buvo rusiškai. Skaityti ir rašyti jaunumėnė paprastai mokėsi klioštornėse Rusų mokslainėse. Daugelis mokintų Rusinų laikuose Totoriškojo pajungimo iš rytinės pusės Dniepro paspruko į Lietuvą ir atsinešė čion savo mokslą. Apie tą įsiviešpatavimą rusiško rašto Lietuvoje vyskupas Andrius šnekėjo Kyburgui su dideliu apgailistavimu, ypatingai kad lietuviškas raštas likosi be panaudonės ir, stambeldystai pražuvus, tapo su visu užmirštas. Lietuviškoji kalba „tyrai ir nesudarkyta užsilaikė lupose liaudies, neminint kelių dialektškų, atmainų, per tolymesnes gentes įvykdintų. Todėlei ji yra amžinai duruojanti ir iki gyvens lietuviška tauta“.

Vytautą zokono puslas perstatė kaipo labai darbštų ir išmintingą viešpatį. Į trumpą laiką savo viešpatavimo jis paspėjo atvesti viską į pilningą tvarką, suardyta pergyventose naminėse imtynėse, ir papildė ištuštėjusį izdą. Jis pats vazinėja po provincijas, prižiūri ukę valstijos dvarų, aplanko vasališkus kunigaikščius ir tokiu budu surenka didelius lobius. O kada nesivažinėja po valsčius, tai gyvena ar Naujuose Trakuose, kur turi puikią iš akmens pylį ant salos azero, ar Senuose Trakuse mediniame dvare. Vilniuje Vytautas retai svečiuojasi, ir tada gyvena gražiame, nors ne dideliame, mediniame name ant Vilijos krašto. Nesant ganėtinai vietos susitalpinimui dvaras paprastai laikosi karišku abazu. Jis ne mėgsta nė medžionės, nė trukšmingų puotų; gėrime ir valgyme jis

(Toliaus bus).

Popiezius savo enciklikoje į Lenkų vyskupus, patremdamas revoliucijinį lenkų judėjimą, patremia ir žydų skerdy nes.

Kunigaikštis J. T. Lubomirskis „Dzien. Poznanski'je" rašo neva to dienraščio pridėjimus užginčydamas, šiaip: „Šitos zinioms yra priešingos teisybei, jokių antisemitiškų (prieš žydus) žudynių ir užmušėjysčių nebuvo — netiktai Lenkų karalystėje, bet ir vakarinėse ciesorystės gubernijose, tariant tose, kur daugiausiai yra lenkų. Neteisingas tvirtinimas pridėtas prie enciklikos, jei bus atšauktas, bus skaitomas už įsibriovusią klaidą, neatšaukus jo — bus žiurima kaip į blėdingą žeidimą teisybės tautos reikaluose".

Tai ir „neklaidingasis" suklydo...

Laikraščiai praneša, kad Kazanijos policija tveriasi į susidraugavimą. Kol kas prieš susidraugavimo neprisidėjo antstoliai ir vyresnieji policistai.

Susidraugavimas reikalauja, kad policistai tik 8 valan. per parą privalytų stovėti gatvėse, kad jie būtų paliuosuoti nuo žandarų pareigų pildymo (nuo kratų, jieškojimų) ir kad kiekvienas policistas galėtų būti atstatytas nuo tarnystės tik teisnui nutarus.

Atsakymai.

A. Staneliui. Atskaita patilps kitam Nr. Aukautojų vardai teipgi.

Aukautojų ir arkų rinkėjų prašome būti atlaidžiais ir palaukti, jeigu jų vardai ir aukos tuojaus negali patilpti laikraštyje. Mes stengiamės kuo greičiausiai pakvituoti, — kad tik mūsų viengėnčiai sparčiau rinktų aukas — bet jei kartais pritrūksta vietos tai ne mūsų kaltė: laikraščio rėmų negalima įraskėsti.

Pajieszkojimai.

Pajieskau apsigėdimui merginos tarpe 19 ir 26 metų amžiaus, augščio apie 5 pedų mokačios skaityt ir rašyt lietuviškai, mylinčios apšvietimą meldžiu atsišaukit ant adreso:

K. Vaikinas
Henrich House Box 28
Brockport, N. Y.

Balius! Balius!

Draugystės šv. Mykolo bus kelėmas subatoje 3 d. Vasario 1906 m. ant salės Pr. Baleišio Breslau, Pa. Nauda bus pusė ant revoliucijos Lietuvoje, o pusė ant Prieglaudos Kolonijos Susiv. L. A. Užprašome visus lietuvius ir lietuvaite vietinius ir apielinkės. Įžanga ovanai. Užprašo *Komitetas*.

Balius!

mos kuopos S. L. A., serdoje 14 d. Vasario 1906. Prsidės 7 val. vakare salėje S. Paukščio Edwardsville, Pa. Muzika bus pirmos klesos. Užkviečiam visus lietuvius ir lietuvaite, kaip vietinius teip r apielinkės. Tikieta 25c. *Komitetas*.

Balius!

Draugystės S. Daukanto bus keliamas 6 d. Vasario 1906 ant salės Armory Pittston, Pa. Užprašome visus lietuvius ir lietuvaite, vietinius ir iš apielinkės. Tikieta 25c. *Komitetas*.

Balius ir Laimėjimas.

Brooklyno 19 kuopa L.S.P.A. iškelia negirdėtą balių su dideliais laimėjimais. Kiekvienas įėjęs turi progą išlaimėti parasoles, laikrodėlius, fleitas ir tt. įžanga drauge su laimėjimais tiktai 25c. Pelnas nuo balius eis ant šių dalių: 1 sušelpimui mūsų brolių kovojančių už laisvę Lietuvoje; 2 už dėjimui knygyno Brooklyne; 3 padidinimui „Kovos" darbininkiško laikraščio, balius atsisibis 4 d. vasario Smitho sveitainėje po N. 101 — 103 Grand str. Malonei visus užkviečia. *Komitetas*.

Balius!

Draugystės D.L.K. Gedimino, ant naudos kovojančių už laisvę, atsisibis 10 d. Vasario 1906 ant salės Jono Volko Hanover, Pa. Prsidės 6 val. vakare. Užkviečiam visus brolius lietuvius ir lietuves ant to puikaus ir naudingo balius. Tikieta dideliems 25c vaikams 15c.

Užkviečia *Komitetas*.

Senas pripratimas

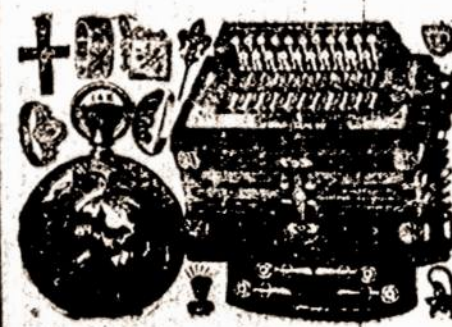
Pas daugelį žmonių užsilaukęs yra senas papratimas, kad laike perėjimo iš senojo meto į naują, padaro kokį gerą prizadą, ar tai pamesti kokį negerą pripratimą, arba šep kokį budą, triudinantį gyvenime. Tuli laiko šitokį prizadą, kiti užmiršta apie juos jau už kelių dienų. Mes prizadėkim padaryti savo dalį visuomenės labui, prizadėkim išlaikyti savo sveikatą ir įiegas per vartojimą Trinerio Amerikoniško Elixiro Bitter Vyno, sutaisyto iš gausingo, raudono vyno ir želmenų, kuris smarkei užgauna malimo organus ir gelbsti padaryme naujo kraujo. Kaip tik skilvis nenorės priimti valgio, kurį visada priimdavo, tai laikas vartoti Trinerio Amerikonišką Elixivą iš Bitter vyno; kaip veik tik miegas bus neramus ir negaivinantis, arba užcis nėsma gumas, akys nustoš ž bėję, arba veidas išrodys išblyškęs ir gelsvas, tai šita gyduolė be abejo pagelbės. Gaunama aptiekose arba Jos Triner, 799 So Ashland Ave., Chicago Ill.

LIETUVISKAS KRIAUCIUS

Kaz. Milišauskas

285 E. Market st. Wilkes-Barre, Pa. Padaro steliuotus siutus paga, naujausią madą, puikiai tinkamus draugai ir už prieinamą prekę. Senus siutus pertaiso ir iščystija. Darbas visadosatsakantis kiekvienam patiks.

Lietuviai tautiečiai, pas savą!

Bez padidinau savo krantuvą, kurioje galima gauti visko, kaip tai: Laikrodėlių kokį tik ant svieto randasi, kleszeninių ir sieninių, visokių lencigėlių aukelinių, paukuotų ir sidabrinų aukelinių žiedų, spilkų, kompasių, kolezikų, vieokčių instrumentų, puikių armonkų. Maszinukų dėl drukavojimo gromatų. Monų knyga ir prieta sos dėl darymo ez tukų. Istorizskų ir maldaknygių kokį tik randasi liet. viezkoj kalboje. Puikių poplerų dėl rasymo gromatų su pavincziavonėmis, pagrazinimais ir kvietkomis. Kas velytų sau ką paraitraukt, tegul prisunczia gromatoje už 4 ct. marke, o apturės puikių katalogą d y k a i, kokio dar lietaviezkoj kalboje nėra, kuriame yra keli szimtai visokių pavelskų; apie kozną tavorą prekę apšasyta. Perkantis gaus tavorą pirmos klases ir už mažą prekę. Orderius iszluncziat greitai i visus Amerikos miestus. Adresavokite:

KLEMENS WILKEVICH.

112 GRAND st.
BROOKLYN, N. Y.

Jon Wasczila ir Co.

Pastuva puikiai drabuzius ant visokių madų, kaip vyrams teip ir moterims siutus. Priektam mes dirbame šiltus drabuzius dėl mainierių; jopkes, marškinius ir tt.

Reikale meldžiame tautiečių atsilankyti ir persitikrinti iš mūsų darbo gerumo.

Jonas Vasczila ir Co.

133 N. White st.
SHENANDOAH, PA.

NAUJAS BUDAS

išmukti dailiai rašyti, be pagelbos mokintojo, nuo 24 puslapių, gaunamas už 10 centų pas visus knygų pardavėjus ir pas mane.

P. MIKOLAINIS,

Box 15, Station D.,

New York.

J. B DAINIS,

58 Public Square, Wilkes-Barre, Pa. Pirmas lietuviškas-lenkiškas hotelis viduryje miesto (priešais sudą). Kas ateis su kokiais reikalais į miestą, ar tai rodos gavimo arba su skundais į sudą, nepamirkište lietuviszko **HOTELIO DAINIAUS** Laikau visokių gėrymus ir užkandžius kadien. Teipos gi ant viršaus yra **SALE** dėl susirinkimų.

Naujas Telephonas No. 8208.

Jonas Dzedolikas

LIETUVISKAS GRABORIUS.

Karietos ant veseilių, laidotuvių ir krikštynų

Vežimai perkraustymui ir t. t.

Laikau **HOTELI,**

vieokčių gėrymų, kalpo tai: visokios artelkos, vyno skanaus alaus, porterio ir kvopenčių cigarų. 455 Main st. KINGSTON, PA.